

הלכות ליל הסדר

דיני הסיבה

יש לדעת שחייבו חז"ל להסב זכר לחירות, שדרכם היה לאכול בהסיבה, ולכן חייב מדינא דגמרא להסב בארבעה כוסות, ובכל כזית מצה שאוכל, אבל לא כשאוכל מרור, שאז אין צריך להראות כבן חורים, ובאכילת כורך יש להסב, כיון שאוכל מצה עם המרור, ומחמת המצה צריך להסב, והסבה היא רק על צד שמאל. יש נוהגים בשכיבה, ויש נוהגים להשעין עצמו על כסא אחר, או על ידית שבכסא. אבל נשים פטורות מהסיבה, שלא היה דרכם בכך. וכל זה היה בזמן חז"ל. אבל בזמן הזה שאין נוהגים לאכול בהסיבה, יש ראשונים שסוברים שאין כלל חובת הסיבה, אבל מכל מקום להלכה לא פוסקים כן, ולכתחלה יש להסב כדין, מכל מקום, בדיעבד, אם לא הסב יוצא ידי חובה. אבל אם יכול לחזור ולאכול כזית מצה בהסיבה יעשה כן. ולכן מי שחולה וקשה עליו מאוד להסב, יכול לסמוך על שיטת הפוסקים שבזמן הזה אין חובת הסיבה.

קדש

יקנה"ז – יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן

בשנה זו שחל ערב פסח בשבת כוללים בקידוש היום גם הבדלה של שבת, כי יוצא מקדושה חמורה של שבת שאסורה בכל מלאכה לקדושה קלה של יום טוב שמותר במלאכת אוכל נפש, [ומטעם זה אין אומרים הבדלה כאשר שבת חל במוצאי יום טוב], ואומר על כוס אחת קידוש והבדלה, ומקדים את קידוש היום שהוא קודם להבדלה, להראות שאין אנו רוצים להפרד מהשבת, ולאחר הקידוש אין מברך על הבשמים כמו בכל מוצאי שבת, כיון שחכמים תיקנו לברך על הבשמים להשיב את הנפש שיוצאת במוצ"ש, וכאן שנכנס ליום טוב אין צורך בזה. ומברך על הנר כיון שבמוצאי שבת אדם הראשון הוציא אור מהאבנים, ונוהגים בכל מוצ"ש לברך על אבוקה שהם שני נרות או יותר, יחד, כדי להגדיל את האור, אבל במוצ"ש זו שאינו יכול לכבות את האבוקה לאחר הבדלה, וגם אין להדליק סתם נר ללא צורך, נחלקו הדעות מה לעשות. יש אומרים שיטול שני נרות שהדליק ליום טוב ויקרב את הלהבות זה לזה, אבל בזמנינו שרוב הנרות נעשים נוזלים אי אפשר לעשות כן. ויש נוהגים לעשות אבוקה קטנה ואינו מכבה אותה לאחר מכן, ואומרים שאין זה סתם הדלקה כי לצורך מצוה הוא. אבל בשולחן ערוך הרב התניא סובר שאין צורך בשום דבר, דלא תקינו חכמים להבדיל על אבוקה במוצ"ש שחל בו יום טוב, אלא די להניח את הנרות על השלחן ולברך עליהם כשהן קרובים אליו שיאותו לאורו, ודי בכך, והרבה גדולי עולם נהגו כך, וכל מי שקשה עליו ינהג כך ללא שום פקפוק.

לאחר הבשמים מבדיל ומסיים בין קודש לקודש. וראוי להביא כאן מה שכתב רבינו תם בנוסח הארוך של הבדלה זו, מדוע האריכו כל כך בנוסח זה, והטעם שיש דעה בגמרא שצריך לומר שבעה הבדלות במוצ"ש, ואין נוהגים כן, אבל פעם אחת בשנה כשחל מוצ"ש ביום טוב, נהגו לומר שבע הבדלות הללו. וזה לשון התוס' בפסחים (קד, א) "שאל ר' אפרים את ר"ת למה נהגו העולם להוסיף ולומר ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך דאין זה לא מעין פתיחה ולא מעין חתימה, והשיב לו ר"ת משום חובת היום האריכו כדי לומר פעם אחת מעין ז' הבדלות, בין קודש לחול אחד, בין אור לחשך ב', בין ישראל לעמים ג', בין יום השביעי לששת ימי המעשה ד', בין קדושת שבת לקדושת י"ט הבדלת, פירוש שבי"ט שרי מידי דאוכל נפש, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת היינו חולו של מועד דשרי דבר האבוד ובשבת אסור, זה חלוק שבת מי"ט והיא הבדלה אחת הרי ה', הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך שתי הבדלות בין כהנים ליום וישראלים ז', והוי מעין חתימה דבין קדש לקדש עכ"ל התוס'.

ומסיים בברכת זמן דהיינו שהחיינו, ונשים ששכחו לברך שהחיינו יצאו ידי חובה שהחיינו של הבעל.

ורחץ

טעם נטילת ידיים

יש לשאול, כיון שלפני אכילת מצה נוטלים ידיים, אם כן מדוע נוטלים עכשיו לידיים. אבל הטעם בזה, כיון שנטילת ידיים לפני אכילת פת היא תקנת חכמים לשמירה לאוכלי תרומה, כי סתם ידיים יש עליהם טומאה של שני לטומאה, וכאשר נוגע בתרומה פוסל אותה להיות שלישי לטומאה, וגזרו רק בפת ולא בפירות, אבל אם מטבל את הפרי במשקה, אז נעשה על ידי המשקה ראשון לטומאה וגם חולין הוא מטמא, לכן יש אומרים שכל פרי וכל אוכל שאוכל על ידי טיבול במשקה חייב נטילת ידיים, ומטעם זה תיקנו ליטול ידיים לפני אכילת כרפס, כיון שנוהגים לטובלו במשקה. ואנו נוהגים שרק בעל הבית שעורך הסדר הוא נוטל ידיו בלבד, והטעם בזה, כיון שהמגן אברהם מיישב מנהג העולם מדוע אין נוהגים ליטול ידיים לטיבול במשקה, ולכן לא נהגו חומרא זו רק מי שמופלג בחסידות, לפיכך אף אחד לא נוטל ידיו. אבל עורך הסדר נוהג ליטול ידיים, אפילו שלא נוטל כל השנה, מפני כבוד המעמד, וכדי שלא ישכחו תקנה זו, ובעיקר כדי שישאלו התינוקות מדוע אין אוכלים מצה כמבואר להלן, וכיון שנטילה זו היא רק חומרא, לכן אין מברכין עליה ברכת על נטילת ידיים.

כרפס

מדוע מברך על הכרפס

והנה לאחר קידוש היה ראוי לברך על אכילת מצה כמו בכל ליל שבת וליל יום טוב, אבל הטעם שאין עושים כן, כיון שמצוה מהתורה לספר ביציאת מצרים בלילה זה ולומר לפני אכילת מצה את ההגדה כמבואר להלן. והטעם שאין מתחילים מיד את ההגדה לאחר קידוש, כי תיקנו חכמים לעשות דבר משונה שישאלו התינוקות מה נשתנה לילה זה, לכן תיקנו שלאחר קידוש יאכל ירקות וישאל הילד מדוע לא אוכלים מצה, ויאמרו לו כי אסור לאכול מצה לפני שמספרים ביציאת מצרים, כי עבדים היינו לפרעה כו', לכן אנו אוכלים קצת ירקות להשביע רעבנו, שדוקא מצה אסור לאכול לפני סיפור יציאת מצרים ולא ירקות, לכן תיקנו לאכול ירקות, וכיון שבזמננו נהגו לאכול ירק בטיבול במי מלח, נשאר לנו מנהג זה ולכן צריך נטילת ידיים.

על מה מברך

לכן תיקנו חכמים לברך על ירקות לפני האוכל, שאין דרך לאוכלם לפני אכילה, ומטעם זה תיקנו דוקא על ירקות ולא פירות, שדרך לאוכלם לבד לפני אכילה. ונראה שגם פירות שברכתם בורא פרי האדמה כבנה ואנס גם כן אין ליטול לכרפס, אלא ירקות ממש, וצריך שיהיה דבר שברכתו בורא פרי האדמה, שיהיה היכר לתינוקות, לכן אין לאכול פטריות שברכתם שהכל, אלא ירק שברכתו בורא פרי האדמה, ומטעם זה אלו שנוהגים כשיטת הדברי חיים מצאנז שעל תפוח אדמה מברך שהכל אפילו כשהוא שלם ולא מרוסק [כך נוהגים חסידי צאנז באבוב כו']. אין מברכין על תפוח אדמה לכרפס, אלא לוקחים ירק אחר, אבל לא יקח חסה, כיון שעל החסה מברכין ברכת אכילת מרור, ואין ראוי לברך על המרור שלא בזמנה.

מה נשתנה

וכיון שעושים דבר משונה לאכול ירק לפני נטילת ידיים, שואלים הילדים מה נשתנה הלילה הזה כו', כיון שכבר ראו שינוי גדול בלילה, ולאחר ששאלו הגיע הזמן לומר את ההגדה לפני אכילת מצה, וקודם לאמירת ההגדה יש לחצות המצה.

יחץ

מדוע חוצין את מצה

הטעם שחוצה את המצה כיון שאנו מזכירים בשבח הבורא על יציאת מצרים את המצב שהיינו אז, כמו עני שנעשה עשיר, יש לזכור את מצבו העני, ואין דרך של עני שיהיה לו פת שלמה רק חצויה, לכן אנו שוברים את המצה, כדי לומר את ההגדה על מצה שבורה, והטעם שלא נוטלים לכתחלה מצה שבורה אלא נוטלים שלמה וחוצין לשנים יבואר להלן.

מדוע שומרים חצי מצה לאפיקומן

והנה אין אדם יוצא ידי חובת אכילת מצה רק על מצה שמורה, דהיינו שעשו אותה מבצק ששמרו אותו שלא יחמץ לשם מצת מצוה, אבל בצק סתם שלא שמרו לשם מצוה, אפילו שאינו חמץ, אין יוצאים בו ידי חובת אכילת מצה, ובזמן חז"ל רוב הבצק לא היה שמור לשם מצת מצוה, אלא היה סתם בצק והיו עושים ממנו מצות לאכילה לכל הפסח, ומעט בצק שהיו עושים שמירה היה נקרא מצה שמורה, ומבצק זה היו עושים שלוש מצות ליל הסדר. כמו כן בזמנינו, אלו שמקפידים על מצה שנאפתה בערב פסח, גם כן יש להם רק שלוש מצות לצאת ידי חובת מצה.

והנה קרבן פסח נאכל בסוף הסעודה על השובע, ונאכל עם מצה ומרור, ככתוב על מצות ומרורים יאכלוהו, ולפי זה יש לשאול, איך אנו אוכלים מצה בתחילת הסעודה, הרי חיוב מצה של קרבן פסח היה בסוף הסעודה. ונחלקן רבותינו הראשונים בביאור ענין זה. יש אומרים שבאמת המצה שאוכלים אחרי הסעודה שהיא האפיקומן, במצה זו יוצאין ידי אכילת מצה מהתורה, וזה שאנו אוכלים מצה בתחלה הוא לא המצה שיוצאין בה ידי חובת מצה, אלא שכיון שחייבים לאכול מצה בתחלה, שהמצה שבסוף תהיה נאכלת על השובע, לכן אנו מברכין בתחלה על אכילת מצה ומתכוונים לפטור את המצה של האפיקומן. ויש ראשונים שאומרים, שכיון שאין קרבן פסח, לכן המצה שאנו אוכלים בהתחלה היא המצה שיוצאין בה ידי חובת אכילת מצה. ולפי זה, לסוברים שמצה של אפיקומן היא המצת מצוה, היא צריכה להיות שמורה, ולפי הסוברים שהמצה הראשונה יוצאין בה ידי מצוה, צריכה המצה הראשונה להיות שמורה, וכיון שאין הכרעה במחלוקת זו, אנו עושים כשני השיטות, ומקפידין שתהיה מצה שמורה גם לאפיקומן וגם למצה הראשונה, וכן אלו שמקפידים על מצות מערב פסח, מקפידין לאכול אפיקומן ממצה שנאפתה בערב פסח.

ולכן אנו שומרים חלק מצה לאפיקומן, מהשלוש מצות שהכינו למצת מצוה, כדי לצאת בה ידי מצת מצוה כמבואר. ומטעם זה אין לוקחים לכתחלה מצה שבורה, כדי לשמור מהמצה שמורה לאפיקומן. וכיון שלכתחלה צריך לאכול שני כזית מצה באפיקומן כפי שיבואר, ובמצה יש בערך שלוש כזית, לכן את החלק הגדול שיש לו שני כזית, שומרים לאפיקומן, והקטן הוא הלחם עוני שאומרים עליו הגדה, ויוצאין בו ידי חובת אכילת מצה לפי הראשונים.

מגיד

חובת ההגדה

לאחר ששברנו את המצה ויש לנו מצה שבורה, אפשר להתחיל את ההגדה שהיא נאמרת על לחם עוני, לחם שבור. עיקר חובת ההגדה היא לספר ביציאת מצרים, והיא מצות עשה מהתורה בלילה הזה. ואף על פי שיש מצוה לזכור יציאת מצרים בכל יום, הוא רק זכירה בלבד, והיום יש מצוה לספר, דהיינו להאריך ולהסביר את נפלאות הבורא, וכדי להודות לה' על מה שעשה לנו אנו פותחים בעבדים היינו, וכן בארמי עובד אבי, ללמד מה עבר עלינו ולהיכן הגענו. וכיון שאי אפשר להאריך הרבה בזה, כי צריך להספיק עוד הרבה מצוות בלילה הזה, לכן חכמינו ז"ל סידרו לנו על פרשת ארמי עובד אבי - שאומרים בזמן הבאת ביכורים, שהוא הזמן שאדם נותן שבח והודאה לה' על החסדים - סידרו לנו לומר על פסוקים של פרשה זאת בקצרה, את הניסים והנפלאות שהיה לנו במצרים. ולכן ראוי שעורך הסדר ילמוד את הבנת ההגדה, ואין כאן המקום להאריך בזה. יש מקומות שרק עורך הסדר אומרה, והשאר יוצאים בשומע כעונה, ויש מקומות שכולם אומרים עמו, כמו כן יש נוהגים שלא מדברים באמצע ההגדה, גם לא בדברי תורה, ויש נוהגים להסביר את ההגדה תוך כדי אמירתה, ונהרא נהרא ופשטיה. בסיום ההגדה אומרים חצי הלל שתיקנו לנו חז"ל לומר חצי הלל ראשון על כוס שני לפני אכילת מצה, וחצי הלל שני לאחר מכן, ונבאר הטעם להלן.

רחצה, מוציא, מצה, מרור, כורך

נטילת ידים לסעודה

לאחר שגמר את ההגדה והלל מגיע זמן אכילת מצת מצוה, וכולם חייבים בנטילת ידים לאכול מצת מצוה כמבואר לעיל, ואפילו עורך הסדר שנטל ידים לכרפס, חייב ליטול ידים, כיון שאמירת ההגדה והלל וכדו' היא הפסקה, וחוששין שמא נגע במקום לא ראוי, ולכן גם חייב לברך על נטילת ידים.

מוציא מצה

וכיון שיש חובה של לחם משנה, אנו אוחדים את שתי המצות השלמות עם המצה השבורה שהיא באמצע, ומברכים על שלושתם יחד ברכת המוציא, כדי שיברך המוציא על שתי שלמות, ולאחר מכן מניח את התחתונה מידי, ומברך על אכילת מצה על העליונה ועל השבורה, כיון שמצות אכילת מצה היא על לחם עוני, לכן מברכים על אכילת מצה על השבורה, ויחד עמה מצה שלמה, כי יש אומרים שהמצוה היא לאכול מהשלמה, ועוד שצריך לאכול ממנה לפחות קצת, כי בירך עליה המוציא, לכן משאיר אותה בידו.

ודע שנחלקו רבותינו האם מצת מצוה היא השלמה, ויש לאכול ממנה כזית, והשבורה היא רק כדי לומר עליה את ההגדה, או שמצת מצוה היא לאכול כזית מהשבורה, אלא שיש לאכול גם מהשלמה מטעם שבירך עליה המוציא, אלא שעל זה מספיק קצת אכילה. וכיון שאין הכרעה בזה, לכן נוהגים לאכול כזית מהשבורה, וכזית מהשלמה, שהם שני כזיתים. ושיעור כזית הוא שליש מצה של עבודת יד. ומי שקשה עליו מאוד לאכול שני כזית, יאכל מהשבורה כזית, וקצת מהשלמה, ובכל אופן, לעולם, מי שאכל כזית בלבד יוצא ידי חובה מצה, שהרי בירך על אכילת מצה.

ומטעם זה אין יכול לאכול כזית מהשבורה, ואחרי כן כזית מהשלמה או להפך, כיון שאם המצוה היא לאכול שלמה, ואוכל מהשבורה, הוא מפסיק בין ברכת מצה באכילה, וכן להפך, לכן צריך להכניס לפיו בבת אחת כזית מהשבורה וכזית מהשלמה, ואין צריך לבלוע ביחד, אלא העיקר שיכניס לפיו שני הכזית בבת אחת.

חלוקת מצה לילדים וילדים נשואים

בני ביתו של האדם אין צריכים לחם משנה, ויוצאים ידי לחם משנה מאביהם, אבל יש לחלק להם כזית מצה בלבד לצאת ידי חובת אכילת מצה ואין צריך שני כזית. אבל ילדים נשואים, ראוי שיהיה להם שלוש מצות לכל אחד, ויקימו מצות אכילת מצה כמבואר לעיל, אבל קערה אין מניחים אלא לפני בעל הבית עורך הסדר, כך מבואר בגמרא וכך נוהגים.

מרור

לאחר שאכל מצה צריך לברך על המרור שתיקנו חכמים לאכול מרור גם בזמן הזה שאין קרבן פסח, ונוהגים לקחת חסה, כי היא המובחרת למרור, ועל פי האר"י ז"ל יש לקחת גם חרי"ץ, לכן נוהגים לקחת מזה ומזה, ומטביל את המרור בחרוסת זכר לטיט שעבדנו במצרים, אבל יזהר מאוד שלא יטבול הרבה בחרוסת שלא יבטל טעם המרור, לכן מנער את המרור מהחרוסת.

כורך

כתוב בתורה באכילת קרבן פסח "על מצות ומרורים יאכלוהו", ונחלקו התנאים, האם יש מצוה לאכול קרבן פסח ממש יחד עם מצה ומרורים. והלל סובר שאין יוצא ידי חובה אלא אם אוכל ממש מצה מרור יחד עם קרבן פסח. ולאחר חורבן הבית הנהיג הלל הזקן לעשות זכר לקרבן פסח לאכול מצה ומרור יחד, וכיון שעשינו ברכת המוציא על המצה השלישית, לכן אנו נוטלים את המצה השלישית לקיים בה מצוות כורך, שראוי לעשות בכל מצה מצוה, ושיעור המצה הוא כזית, כיון שהלל היה אוכל כזית מצה, שאין אכילה פחות מכזית וכן כזית מרור. ויש כאן שאלה גדולה מאוד, מדוע אנו מטריחים לעשות ברכה על מצה לחוד ועל מרור לחוד, ואחרי כן לכרוך, כיון שאנו רוצים לצאת ידי חובה של הלל, היה ראוי לקיים מצות מצה ומרור בכריכה, ונצא גם ידי שיטה של הלל. והטעם בזה מבואר בגמרא, דכיון שבזמן הזה מצה היא מצוה מהתורה, אבל מרור אינו מהתורה, דמצות מרור הוא רק עם קרבן פסח, לכן אם נאכל מצה ומרור יחד, יבטל טעם המרור את טעם המצה, לכן קודם אוכל מצה לחוד ומרור לחוד, ואחרי כן מקיים כורך.

איסור דיבור מתחילת אכילת מצה עד לאחר כורך

והנה מצות כורך היא מצוה גדולה, והיה צריך לברך עליה, אבל הברכה שאנו מברכים על אכילת מצה בתחילה, עולה גם על מצות כריכה שעושה לאחר מכן על המרור, ולכן כתב המחבר שיש להזהר שלא לדבר שום דיבור בין אכילות הללו, כדי שלא להפסיק בכריכה, ואם דיבר בדיעבד אינו מברך על הכריכה, ומכאן יש לעורר לאלה שעורכים את הסדר, שיסדרו את כל הסידורים לפני כן, כדי שלא יצטרכו לשוחח בין האכילות.

חסה יבשה וחרוסת

לאכילת כורך יש להזהר להכין חסה יבשה, כיון שאם היא רטובה, היא מרטיבה את המצה, ואלו שנוהגים שלא לאכול מצה רטובה יאסרו באכילה זו. לכן יש ליבש חסה במיוחד לאכילת כורך. ולענין טבילת הכורך בחסרוסת, יש נוהגים לטבול בחרוסת, ויש נוהגים שלא טובלים בחרוסת, ויעשה כל אחד כפי מנהגו.

שולחן עורך, צפון

למעט באכילה

מאוד מאוד יש להזהר למעט באכילה בליל הסדר מכמה טעמים, כיון שחייב לאכול חמשה כזית מצה, שנים בתחלה ואחד בכורך ושנים באפיקומן כמבואר להלן שהם כמעט שני מצות שלמות, ומלבד זאת שני כזית מרור, וארבעה כוסות יין, ואם חלילה ימלא כרסו באכילה, לא יקיים המצות.

אכילת אפיקומן על השובע

כבר ביארנו שיש לאכול בסוף הסעודה מצה כאכילת קרבן פסח שנאכל על השובע, ולפי הרבה ראשונים היא המצת מצוה. ואכילת קרבן פסח הוא על השובע. וצריך לדעת שיש ג' דרגות בזה. יש אדם רעב, ויש אדם שבע, דהיינו שהוא נהנה מעוד אוכל, אבל אינו רעב, ויש אדם שכבר אינו מסוגל לאכול יותר והוא קץ באכילה. והנה מצות אכילת אפיקומן היא כאשר שבע, אבל עוד נהנה מהאוכל. לכן, אם מילא כרסו באכילה בשולחן עורך, ואינו נהנה מאכילת אפיקומן, אינו יוצא ידי חובת אכילת אפיקומן. והטעם שיש לאכול לאכול שני כזית, אחד זכר לקרבן פסח ואחד זכר למצה הנאכל עמו, ואם אינו מסוגל יוצא ידי חובה בכזית אחד. וכיון שלפי הרבה פוסקים אכילת אפיקומן היא היא מצות אכילת מצה, יש לאוכלה באימה וביראה לקיים המצוה כראוי.

חצות לילה

כיון שאפיקומן הוא לזכר לאכילת מצה של קרבן פסח, וקרבן פסח יש אומרים שאינו נאכל אלא עד חצות, לכן חייב לאכול אפיקומן עד חצות, וכל זה לכתחלה, אבל אם אחר, יכול לאכול לאחר חצות, כיון שהוא רק זכר לקרבן פסח. ויש אומרים שקרבן פסח נאכל עד הבוקר, אבל כזית מצה הראשון הוא חמור מאוד לאכול לפני חצות, ואם אחר יעשה שאלת רב.

ברך, הלל, נרצה

ברכת המזון

לאחר אכילת אפיקומן אסור לאכול שום דבר, כדי שלא להעביר טעם האפיקומן מהפה, אבל יכול לשתות מים ותה וכל משקה שאינו מעביר טעם. ובברכת המזון אנו מקיימים כוס שלישי של ארבעה כוסות, ואף על פי שבכל השנה אין מקפידים לברך ברכת המזון בכוס, אבל בלילה הזה, שבלאו הכי חייב בארבעה כוסות, תיקנו חכמים לקיים כוס שלישי על הכוס של ברכת המזון, ואפילו יחיד שעושה ליל הסדר מברך ברכת המזון על הכוס, ומקיים בה כוס שלישי.

הלל

לאחר מכן מוזגים כוס רביעי ואומרים עליו שפוך חמתך וכו' ולאחר מכן אומרים עליו חצי השני של ההלל ושותים כוס רביעי. והנה יש לתת טעם, מה ראו חז"ל לחלק את הלל לשנים בלילה הזה. ועוד יש לתת טעם, מדוע חצי הסדר הראשון מדבר ממצרים בעיקר, ובחצי השני מהגאולה. וכך פותחים דלת לאלהינו הנביא. אבל הביאור בכל זה, דהנה אם נתבונן במצב ישראל בגלות, נראה, שיש לנו מצד אחד להודות על שיצאנו ממצרים, אבל חס וחלילה שלא נשכח שאנו בגלות, ולא הגענו לגאולה האמיתית, כי הדבר הקשה ביותר הוא לבן מלך בגלות, אם שוכח שהוא בן מלך ומתרגל למצב שאינו בן מלך, לכן מצד אחד חייבו חז"ל בלילה הזה להודות על יציאת מצרים, וכל הניסים שראינו השגחה עליונה וכדו', אבל מצד שני שלא נשכח שאנו בגלות ומצפים לגאולה העתידית. לכן חילקו

בינת ההלכה

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

גליון מס' רפד, ליל הסדר תשפ"ה

y.b.daskal@gmail.com

ותוספות הנלע"ד

תמצית הלכות אקטואליות

הלכות ליל הסדר

חז"ל את הסדר לשני חלקים, בחצי הראשון אנו מודים על העבר, הוא חצי ההלל הראשון שמדבר בעיקר מיציאת מצרים, אבל חצי ההלל השני מדבר על הגאולה העתידית, לכן תקינו לומר בו בחצי הלל השני, ולכן בחצי הסדר השני אנו מכינים כוס לאלהיו הנביא, ופותחים את הדלת לאלהיו שיבוא, כי אנו מאמינים שאנו במצב של גלות ולא של גאולה, וכן כל הפיוטים וכל נוסח ההגדה בחלק השני הוא על גאולה עתידית, מה שאין כן בחצי הראשון, ולכן בחצי הראשון בלבד אוכלים מרור, ולא בחצי השני, שבו אין אכילה ואין שתיה, רק התעלות וצפיה לגאולה העתידית שהיא כולה רוחנית.

נרצה

וכיון שסיים את ההגדה וכל הפיוטים, "נרצה" לו הקרבן לכפר עליו, לקרב את הגאולה השלמה. ומדינא דגמרא אין לישון בלילה זה, רק לאחר שתחטוף אותו שינה. אבל מי שמרגיש, שאם ימתין עד אז, יקום בראש כואב ולא יתפלל כראוי, לא יקיים הלכה זו, כי אנוס הוא, ומטעם זה רובם אין מקפידים על הלכה זו, שנחלשו הדורות, אבל ראוי לדעת, שהלילה הזה הוא הלילה היחיד מכל לילות השנה, שהוא חובה בהלכה שלא ישן עד שתחטוף אותו שינה, אלא יהיה עוסק בשבח הבורא וביציאת מצרים. יתן ה', שנאכל במהרה בימינו מן הזבחים ומן הפסחים. אמן.